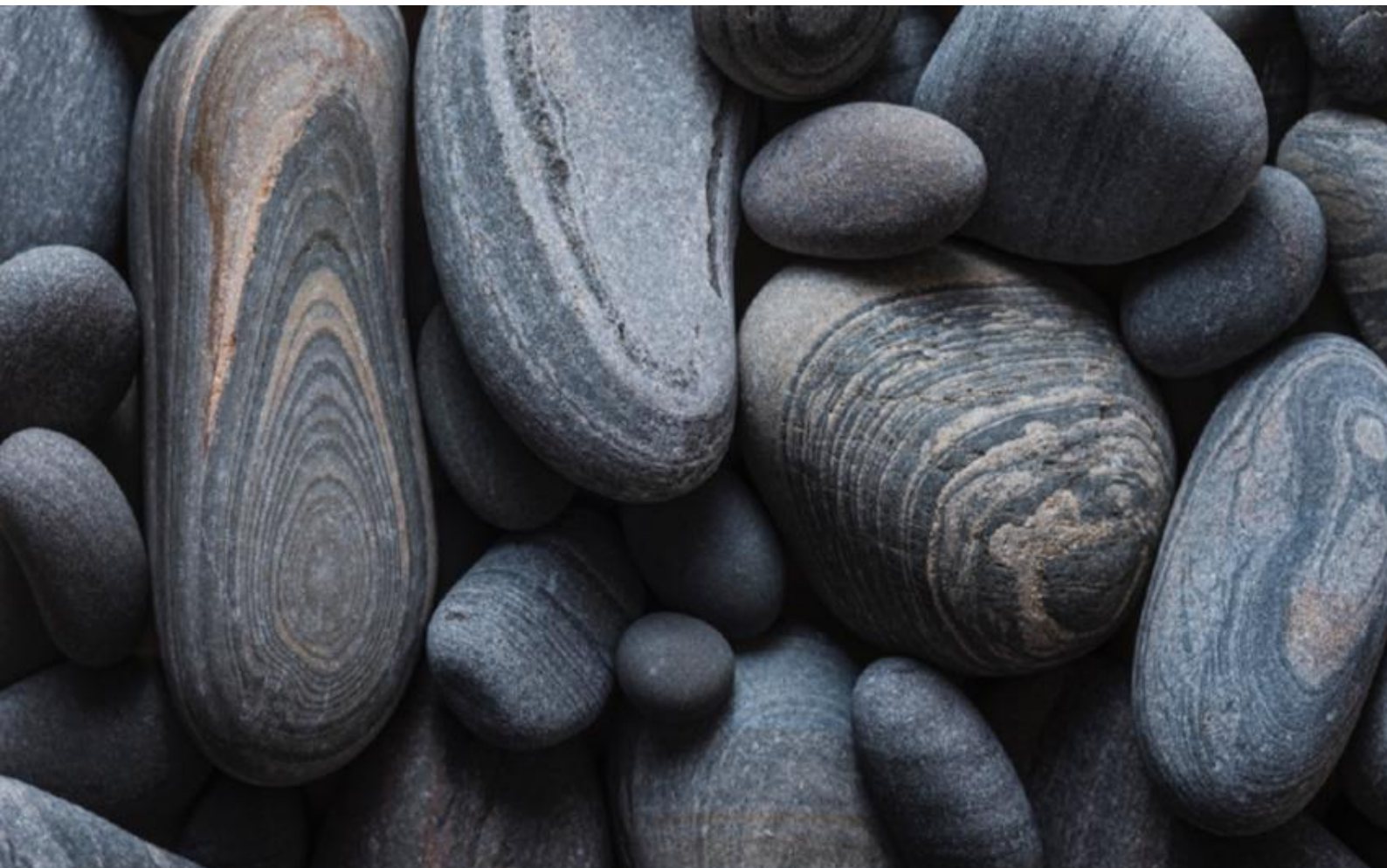

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026 ja talousarvio 2024

Sisällysluettelo

1 Maakuntajohtajan saatesanat	2
2 Pirkanmaan liitto	4
2.1 Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu	4
2.1.1 Maakuntaohjelma	6
2.1.2 Maakuntakaava	6
2.1.3 Liikennejärjestelmä	6
2.2 Luottamushenkilöhallinto	7
2.2.1 Maakuntavaltuusto	7
2.2.2 Tarkastuslautakunta	7
2.2.3 Maakuntahallitus	7
2.2.4 Maakunnan yhteistyöryhmä	8
2.3 Pirkanmaan liiton organisaatio	9
3 Tehtävänä täydellinen maakunta	10
4 Toiminnan tavoitteet vuodelle 2024	11
4.1 Olemme koko maakuntaa varten ja keskitymme maakunnallisesti merkittäviin asioihin	11
4.2 Edistämme toiminnallamme kestävää kasvua	11
4.3 Luomme arvoa korkealla osaamisella ja demokraattisella päätöksenteolla	12
4.4 Olemme yhteensovittava suunnannäyttävä ja johdamme tiedoilla verkostoissa	12
4.5 Olemme vaikuttava: kädenjälkemme näkyy Pirkanmaalla, Suomessa ja Euroopassa	13
4.6 Olemme työnantaja ja työyhteisö, josta ollaan ylpeitä	13
5 Henkilöstö	14
6 Talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelma vuosille 2025–2026	15
6.1 Talousarvion sitovuus	15
6.2 Käyttötalousosa	15
6.2.1 Yksityiskohtaiset perustelut	16
6.3 Tuloslaskelma	17
6.4 Investointiosa	18
6.5 Rahoitusosa	18
6.6 Talousarviotaulukot	18

1 Maakuntajohtajan saatesanat

Käsissäsi on ensimmäinen uuden strategian jälkeinen Pirkanmaan liiton talouden ja toiminnan vuosisuunnitelma. Strategiaa laadittiin viime syksynä melkein yhtä jalkaa TTS:n kanssa, ja jo tuolloin tiedettiin, ettei strategia ensimmäisenä voimassaolovuotenaan voi näyttäytyä täysin yhteensopivana toimintasuunnitelman kanssa. Toimintasuunnitelma kun eteni päätöksentekoon askeleen verran edellä, liiton vuosikelloon liittyvistä aikataulullisista syistä.

Strategian onnistumisen ratkaisee tunnetusti täytäntöönpano. Hyvilläni voin todeta, että meidän strategiamme on valmistuttuaan jo ehtinyt näkyvästi vaikuttaa liiton tekemisen tapaan ja tavoitteiden asettamiseen, huolimatta mainitusta päätöksentekoon liittyvästä pienestä epätahtisuudesta. Mutta vasta nyt käsittelyssä olevan toimintasuunnitelman avulla saamme johtamisjärjestelmämme viimeisetkin palikat kohdilleen. Strategian toteuttamisesta tulee systemaattista ja aukotonta.

Valtuusto päättää strategian. Lisäksi valtuusto päättää vuosittaiset tavoitteet sen toteuttamiseksi. Näitä tavoitteita on asetettu nyt tarkoituksella runsaasti, jotta myös toiminnan tuloksellisuuden seuranta olisi jatkossa sekä valtuustolle että tarkastuslautakunnalle helpompaa.

Maakuntahallituksen roolina on päättää operatiivisemmalla tasolla niistä toimenpiteistä, joilla tavoitteisiin pyritään. Virkajohtamisessa huolehditaan puolestaan siitä, että tehtävät jakautuvat toimistossa eri vastuualueille tarkoituksenmukaisesti, ja että ne edelleen löytävät tiensä jokaisen työntekijän vuosittaiseen työsuunnitelmaan. Strategiasta johdetut operatiiviset, henkilökohtaiset tavoitteet asetetaan kullekin työntekijälle vuosittaisissa kehityskeskusteluissa. Kehityskeskusteluissa myös seurataan henkilökohtaisten tavoitteiden toteutumista.

Maakuntavaltuuston merkitys toiminnan ohjaamisessa kasvaa, kun jatkossa kaikki vuosittaiset tavoitteemme noudattavat kurinalaisesti valtuuston hyväksymää strategiaa. Työpöydällemme ei voi laskeutua tavoitteita strategian ulkopuolelta. Mikäli näin uhkasi käydä, joutuisimme pysähtymään uudelleen strategian ääreen, ja miettimään tilanteen syntymisen syytä: ovatko strategian ulkopuolelta tulleet tavoitteet väärän suuntaisia? Vai onko itse strategia päivittämisen tarpeessa?

Tämän vahvistuneen toiminnanohjauksen tuella suuntaamme kohti alkavaa talousarviovuotta. Työtä on varmuudella paljon, eikä toimintaympäristö ole muuttunut aiempaa helpommaksi. Tätä kirjoittaessa olen taipuvainen ajattelemaan, että tilanne on jopa päinvastainen: globaalit jännitteet vaikuttavat edelleen vahvistuvan ja tuovan mukanaan lisää vaikeuskerrointa toimintaamme ja sen

suunnitteluun. Alkava vuosi ja sitä seuraava suunnitelmakausi tulevat olemaan taloudellisesti vaikeita sekä kunnille että kuntayhtymille, mikä myös aiheuttaa lisääntyvästi päänvaivaa.

Kaikesta tästä huolimatta suhtaudun luottavaisesti tulevaisuuteen. Olemme tavoitteellisessa ja ennakkoluulottomassa hengessä tarttumassa alkavan vuoden tekemisiin. Meillä on valmius uudistaa toimintamallejamme siten, että työmme tulos vastaa aiempaa paremmin sekä kuntien että muun pirkanmaalaisen yhteisön tarpeisiin. Maakuntamme on kuuluisa yhteistyömaineeltaan, ja liitossa on vahvaa halua tätä yhteistä osaamista edelleen ylläpitää ja vahvistaa.

Edessä olevat ajat tulevat vaatimaan aiempaa enemmän myös ylimaakunnallista ja jopa ylikansallista yhteistyötä. Tunnelmaan päästään keväällä jo sitäkin kautta, että eurooppalaiset arvot ja yhteiset eurooppalaiset tavoitteet ovat tavallista enemmän tapetilla EU-vaalien vuoksi. Euroopan unionissa suunnittelun syklit ovat selvästi kansallista tasoa pidempiä, ja vaikuttamistyötä on tehtävänä senkin vuoksi.

Haasteet ja vaatimukset ovat kovat. – Mutta niin ovat mahdollisuudetkin.

Anna-Mari Ahonen
maakuntajohtaja

2 Pirkanmaan liitto

Pirkanmaan liitto on 23 kunnan muodostama kuntayhtymä, jonka toiminta-alue on koko maakunta. Pirkanmaan liiton toiminta perustuu jäsenkuntien hyväksymään perussopimukseen.

Hallintosäännön mukaisesti maakuntavaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet sekä niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Talousarviosta päättäessään maakuntavaltuusto määrittelee, mitkä ovat sen sitovina hyväksymät toiminnan tavoitteet.

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2026 ja talousarvio 2024 toteuttaa Pirkanmaan liiton strategiaa, jonka valtuusto hyväksyi 28.11.2022.

Maakuntahallitus hyväksyy toimenpide- ja käyttösuunnitelman vuodelle 2024 joulukuussa 2023.

2.1 Maakunnan kehittäminen ja suunnittelu

Parannamme maakunnan asukkaiden elämisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä sekä yritysten ja muiden organisaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Pirkanmaa on Suomen vahvimpia kasvualueita, ja väestöä on jo yli 530.000. Kasvu suuntautuu vahvasti Tampereen kaupunkiseudulle, ja jo puolet maakunnassa syntyneistä on tamperelaisia. Työikäisen väestön kasvu perustuu kuitenkin jatkossa lähes täysin maahanmuuttoon, ja maan sisäisissä muuttovirroissa maakunta menettää vieraskielistä väestöään. Tampereen vahvat kasvuluvut peittävät sen, että maakunnassa on myös pieniä, väestöltään väheneviä ja voimakkaasti ikääntyviä paikkakuntia.

Elinkeinojen rakennemuutos Pirkanmaalla on ollut voimakasta, mutta valmistavan teollisuuden painoarvo on edelleen merkittävä etenkin tuotannon mittareilla mitattuna. Vahvoja toimialoja vientisektorilla ovat metsäteollisuus, muovi- ja kumi sekä kemikaalien valmistus että konepaja- ja metallituoteteollisuus, ja näiden markkinanäkymät ovat vuoden 2023 loppupuolella ennallaan tai heikkenemässä. Maakunnassa hyvin vahvasti läsnäoleva puolustusvälineteollisuus on Venäjän hyökkäyssodan seurauksena kokenut merkittävän kysyntäkasvun. Myös pk-yrityskentän kasvu ja yrittäjyys ovat ilahduttavasti vahvistuneet ja tuoneet leveyttä ja uusia aloja perinteisen suuryritysten rinnalle. Teollisen ja digitaalisen tradition pohjalta ponnistava luova talous on omaleimainen Tampereen ja Pirkanmaan vahvuus.

Vaikka työttömyysluvut ovatkin hienoisessa nousussa, on Pirkanmaan työttömyysaste 9,9 prosenttia vielä maan viidenneksi paras. Etenkin sote-alalla ja valmistavassa teollisuudessa kärsitään osajapulasta, mutta samanaikaisesti asuntorakentamisen hiljeneminen korkotason noustua uhkaa työllisyyttä rakennusalalla. Sekä yritysten että kuluttajien luottamus talouteen on vuoden mittaan pysynyt heikonpuoleisena.

Pirkanmaata kehitetään osaamispohjaisesti, ja maakunnan osaamisperusta korkeakoulu yhteisöineen ja lähes koko alueen kattava toisen asteen monipuolista koulutusta tarjoava oppilaitosverkosto on maan kärkitasoa. Väestön keskimääräinen koulutus rakenne vaihtelee seuduittain kuitenkin jonkin verran, ja kunnittain vielä enemmän. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat Pirkanmaalla huippuvuosista laskeneet, mutta ovat vielä kansainvälisesti korkealla tasolla, 4,0 prosenttia BKT:stä. Korkeakoulut ovat panostuksillaan paikanneet kehittämistoiminnan laskenutta rahoitusta, ja yliopiston merkitys uuden toiminnan luomisessa onkin kriittisen tärkeä.

Uusi energiastrategiamme vuodelta 2023 asettaa suuntaviivat maakunnan energijärjestelmän kehittämiseksi ilmasto- ja huoltovarmuuskestävästi. Uusiutuviin energialähteisiin ja etenkin vetytalouden kehitykseen kohdistamme suuria odotuksia. Maakunnan hiilineutraalisuustavoitteesta on kesään 2023 mennessä saavutettu vasta 31 prosenttia, joten kirittävää on.

Uusi liikennejärjestelmäsuunnitelmamme huomioi erityisesti sujuvat matkaketjut, liikkuminen palveluna -ajattelun sekä digitalisaation mahdollisuudet. Se korostaa myös läntisten yhteyksien pitkäjänteistä vahvistamista arvaamattoman itäsuunnan riskien hallitsemiseksi. Joukkoliikenteen, merkitys erityisesti ydinkaupunkiseudulla on kasvanut voimakkaasti, ja varsinkin raideliikenteessä (lähijunat, raitiotielinjaston laajennus) on isoja mahdollisuuksia niin ruuhkautumis-, matka-aika- kuin ilmastosyistäkin. Liikkumisen ja kuljetusten suuri huolenaihe on tieverkon kunto ja kasautuva korjausvelka varsinkin alemman tasoisella tiestöllä.

Yhteiskunnan ja sen palvelujen digitalisoituessa yhteyksien kattavuuden ja kapasiteetin lisäksi tärkeää on riittävän digiosaamisen ja -osallisuuden varmistaminen. Tämä ei koske vain ikäänntyneempiä ikäluokkia, vaan osaamisvajeita on myös muissa väestöryhmissä. Laajakaistasaavutettavuuskaan ei kaikkialla Pirkanmaalla ole EU:n tavoitteiden mukainen.

Pirkanmaan älykkään erikoistumisen teemat edustavat rakentavaa, kehittämishakuista ajattelua. Älykkään erikoistumisen sisältökärjiksi meillä on tunnistettu vastuullisesti uudistuva teollisuus ja hallittu kestävyysmurros, älykkäät ja kestävät yhdyskunnat, hyvinvoinnin teknologiat ja palvelut sekä kulttuuri ja digitaalinen elämystalous. Nämä kärjet niveltävät myös Tampereen ekosysteemisopimuksen sisältöihin.

2.1.1 Maakuntaohjelma

Pirkanmaa haluaa jatkossakin olla Suomen vetovoimaisimpia, uudistumiskykyisimpiä ja eteenpäin katsovimpia maakuntia. Maakuntaohjelma on koko maakunnan yhteinen tulevaisuuskäsikirja. Pirkanmaan maakuntaohjelman tavoitteena on tuottaa hyvinvointia ihmisille ja ympäristölle ja se sovitaa yhteen Pirkanmaan omat, maakunnan toimijoille yhteiset sekä Suomen kansalliset ja Euroopan unionin ylikansalliset kehittämistavoitteet. Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty viisi missiota, jotka on muodostettu keskeisten tulevaisuushaasteiden ja Pirkanmaan erityisten vahvuuksien ja mahdollisuuksien pohjalta.

Valitsemisissa asioissa Pirkanmaa haluaa olla kansainvälinen suunnannäyttävä. Missiot muodostavat maakuntaohjelman punaisen langan:

- Pirkanmaalla tehdään osaamisesta ja tiedosta arvoa.
- Pirkanmaan liiketoiminta uudistuu ja kasvaa vastuullisesti.
- Pirkanmaalla kukaan ei syrjäydy.
- Pirkanmaalla asutaan ja liikutaan kestävästi.
- Pirkanmaa vahvistuu kansainvälisyydestä.

2.1.2 Maakuntakaava

Maakuntakaava esittää alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet. Se osoittaa maakunnan kehittämisen kannalta tarpeellisia alueita. Aluevarauksia se osoittaa yhden tai useamman kunnan alueiden käytön yhteensovittamiseksi. Tähän tarpeeseen ja tarkkuuteen vaikuttavat alueiden käyttöä koskevat valtakunnalliset tai maakunnalliset tavoitteet.

Maakuntavaltuusto käynnisti 6.9.2021 maakuntakaavan laatimisprosessin. Pirkanmaan maakuntakaavaa 2040 ja Kuhmoisten osalta Keski-Suomen maakuntakaavaa täydentävän vaihemaakuntakaavan nimi on "Elonkirjo ja energia".

2.1.3 Liikennejärjestelmä

Pirkanmaa on valtakunnan keskeisin pääväylien ja eri liikennemuotojen solmupaikka pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Maakunnan eri osissa on erilaisia tarpeita pitää kunnossa liikennejärjestelmää ja kehittää sitä. Tarpeet synnyttävät monenlaisia lähtökohtia ja mahdollisuuksia maakunnan kehittämiseen.

Liikennejärjestelmän suunnittelu on osa maakunnan strategista suunnittelua. Se tukee erityisesti alueiden käytön ja elinkeinojen toimintaedellytysten kehittämistä.

2.2 Luottamushenkilöhallinto

Pirkanmaan liiton luottamushenkilöhallinto koostuu maakuntavaltuustosta, tarkastuslautakunnasta, maakuntahallituksesta sekä maakunnan yhteistyöryhmästä.

2.2.1 Maakuntavaltuusto

Pirkanmaan liiton ylintä päätösvaltaa käyttää 61-jäseninen maakuntavaltuusto. Maakuntavaltuuston kokoonpano vastaa maakunnan kunnallisvaalien tulosta poliittiselta jakaumaltaan. Jokaisesta jäsenkunnasta on valtuutettuja asukasluvun mukaan kutakin alkavaa 10 000 asukasta kohden yksi, kuitenkin enintään kolmasosa koko valtuuston lukumäärästä.

Maakuntavaltuusto päättää maakuntasuunnitelman ja maakuntaohjelman laatimisesta, tarkistamisesta ja hyväksymisestä. Lisäksi maakuntavaltuusto hyväksyy maakuntakaavan. Maakuntavaltuusto hyväksyy vuosittain toiminta- ja taloussuunnitelman ja talousarvion sekä ohjaa resurssien kohdentamista asettamalla talousarviovuoden toiminnalle tavoitteet. Valtuusto hyväksyy tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen, jossa valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumista arvioidaan.

2.2.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta vastaa liiton hallinnon ja talouden tarkastuksesta ja tarkastuksen järjestämisestä. Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumisen ja seuraa, että kuntayhtymän tilintarkastus toteutetaan hyvän kunnallisen tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla.

Tarkastuslautakuntaan kuuluu 5 jäsentä. Lautakunnan kaikki jäsenet ja varajäsenet ovat maakuntavaltuuston jäseniä. Tilintarkastusta toimittavaksi yhteisöksi maakuntavaltuusto on valinnut BDO Audiator Oy:n. Kuntalain edellyttämät sidonnaisuusilmoitukset löytyvät liiton kotisivuilta.

2.2.3 Maakuntahallitus

Maakuntahallitukseen kuuluu 11 jäsentä, ja maakuntahallitus johtaa Pirkanmaan liiton käytännön työtä. Maakuntahallituksen tehtävänä on valmistella ja tehdä esitykset valtuustolle keskeisistä strategisista suunnitelmista ja asiakirjoista, liiton toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja talousarviosta sekä muista valtuuston käsiteltäväksi menevistä asioista. Lisäksi maakuntahallitus vastaa valtuuston päätösten täytäntöönpanosta. Maakuntavaltuuston asettamien tavoitteiden saavuttamiseksi maakuntahallitus antaa toimenpidesuunnitelman, joka ohjaa liiton toimintaa. Maakuntahallitus seuraa asetettujen tavoitteiden toteutumista.

Pirkanmaan liiton ilmasto- ja hiilineutraalisuustyötä vahvistamaan on perustettu maakuntahallituksen yhteyteen ympäristö- ja ilmastojaosto. Se kokoontuu vuoden aikana neljästi tutustumaan maakunnallisen ilmastotyön mahdollisuuksiin sekä valmistelemaan ilmastoteemaisia aloitteita ja suuntaamaan muutakin valmistelua tässä kokonaisuudessa.

2.2.4 Maakunnan yhteistyöryhmä

Maakuntahallitus asetti maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) 20.12.2021. Kesken valtuustokauden nimitettiin uusi puheenjohtajisto vaalikauden alussa sovitusasi 28.8.2023. MYR koostuu alueen kehittämisen kannalta maakunnan tärkeimmistä yhteistyötahoista ja valtionhallinnon organisaatioista seuraavasti:

- 1) Pirkanmaan kunnat ja Pirkanmaan liitto (7 edustajaa jäsenenä);
- 2) Pirkanmaan ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus ja muut yhteistyöryhmän tehtävien kannalta merkittävät valtionhallintoon kuuluvat organisaatiot (4 edustajaa jäsenenä) sekä
- 3) alueen kehittämisen kannalta keskeisiä muita alueellisia yhteistyötahoja (7 edustajaa jäsenenä).

Kullekin jäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen.

Yhteistyöryhmästä ja sen tehtävistä säädetään laissa (756/2021/toimeenpanolaki) ja valtioneuvoston asetuksessa (797/2021) alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta. MYR työskentelee maakuntavaltuuston toimikauden ajan.

MYR:n toiminnan kustannuksiin Pirkanmaan liitto saa tukea Euroopan unionin rakennerahastojen teknisestä tuesta, eikä MYR:n kustannuksia näin ollen kohdenneta luottamushenkilöhallintoon.

2.3 Pirkanmaan liiton organisaatio

Maakuntavaltuusto, 61 jäsentä

Akaa 2, Hämeenkyrö 2, Ikaalinen 1, Juupajoki 1, Kangasala 4, Kihniö 1, Kuhmoinen 1, Lempäälä 3, Mänttä-Vilppula 1, Nokia 4, Orivesi 1, Parkano 1, Pirkkala 2, Punkalaidun 1, Pälkäne 1, Ruovesi 1, Sastamala 3, Tampere 21, Urjala 1, Valkeakoski 3, Vesilahti 1, Virrat 1 ja Ylöjärvi 4

Tarkastuslautakunta, 5 jäsentä

Maakuntahallitus, 11 jäsentä

Tukipalvelut	Suunnittelu	Kehittäminen	Vaikuttaminen
<i>Henkilöstöjohtaja Mirva Kandolin</i>	<i>Suunnittelujohtaja Ruut Rissanen</i>	<i>Aluekehitysjohtaja Matti Lipsanen</i>	<i>Maakuntajohtaja Anna-Mari Ahonen</i>
Henkilöstö Talous Hallinto	Maankäyttö Infra ja liikenne	Hankerahoitus Kaupunkikehitys Strategia Vihreä siirtymä Tieto ja teknologia	Edunvalvonta Viestintä

3 Tehtävänä täydellinen maakunta

Ratkaisemme vastuullisesti tulevaisuuden mahdollisuuksia

Edistämme toiminnallamme Pirkanmaan ja sen kuntien elinvoimaa ja yhteistyötä sekä otamme huomioon kuntien erilaiset lähtökohdat. Pirkanmaan liiton sydämenasia on, että Pirkanmaa on kestävällä tavalla elinvoimainen nyt ja tulevaisuudessa. Teemme työtä ja luomme arvoa yhdessä sidosryhmiemme kanssa ottamalla huomioon kestävyysden eri näkökulmat. Tavoitteenamme on vauras ja vastuullinen maakunta.

Täydellisyys tarkoittaa maantieteellisesti ehjää, täyttä Pirkanmaata, joka muodostettiin aikanaan toiminnallisista lähtökohdista tietoon nojaten (Reino Ajon väitöskirja 1944). Tällaisessa maakunnassa on hyvä olla. Tällainen Pirkanmaa tunnistaa myös tarkoituksenmukaisen tekemisen tason.

Avaamme ratkaisuilamme ovia uusille mahdollisuuksille, emmekä vain reagoi ongelmiin. Ratkaiseminen on tuloksellista, vaikuttavaa ja eteenpäin vievää. Ymmärrämme vastuullisuuden niin sosiaalisena, ympäristöllisenä kuin taloudellisena vastuuna.

Olemme vastuullisia niin ulospäin kuin työyhteisössä. Meillä on vahvistuva kyky tulkita tulevaisuutta. Kutsumme myös muita katsomaan samaan suuntaan. Valvomme maakunnan etua ja vaikuttamme sen puolesta terävästi, oikea-aikaisesti ja tarkkaan kohdennetusti.

Strategiset tavoitteemme

- Olemme koko maakuntaa varten ja keskitymme maakunnallisesti merkittäviin asioihin.
- Edistämme toiminnallamme kestävää kasvua.
- Luomme arvoa korkealla osaamisella ja demokraattisella päätöksenteolla.
- Olemme yhteensovittava suunnannäyttjä ja johdamme tiedolla verkostoissa.
- Olemme vaikuttava: kädenjälkemme näkyy Pirkanmaalla, Suomessa ja Euroopassa.
- Olemme työnantaja ja työyhteisö, josta ollaan ylpeitä.

Yhteisesti sovitut arvomme ovat

- Luottamus
- Avoimuus
- Rohkeus

4 Toiminnan tavoitteet vuodelle 2024

Pirkanmaan liiton strategia suuntaa voimakkaasti liiton toimintatapaa, valintoja ja kulttuuria. Strategian tavoitteet johdetaan valtuustotason toimintavuoden tavoitteiksi ja edelleen maakuntahallitustason toimenpidesuunnitelmaksi vuosittaisessa talousarvioprosessissa. Strategisista tavoitteistamme valitaan kärjiksi muutama tavoite, joihin kyseisen toimintavuoden aikana erityisesti keskitymme. Toimintavuodelle 2024 kärjiksi strategisista tavoitteista valittiin:

- *Olemme yhteensovittava suunnannäyttävä ja johdamme tiedoilla verkostoissa.*
- *Olemme työnantaja ja työyhteisö, josta ollaan ylpeitä.*

4.1 Olemme koko maakuntaa varten ja keskitymme maakunnallisesti merkittäviin asioihin

Pirkanmaan liitto on kuntayhtymä, joka ajaa Pirkanmaan kuntien etua. Toimimme koko Pirkanmaan eduksi niin kaupungeissa kuin maaseudulla. Olemme kuntiemme puolella. Toimintamme kohdentuu tehtäviin, jotka ovat maakunnan kannalta merkityksellisiä. Tämä toimii myös priorisoinnin apuna. Tunnistamme maakunnalle ominaiset piirteet ja työllämme on strateginen luonne.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Pirkanmaan liitolla on ajantasainen ja kaiken aikaa päivittyvä käsitys maakunnan alueen tärkeimmistä edistettävistä tarpeista.
- Maakuntakaava vastaa Pirkanmaan alueidenkäytön tarpeisiin.
- Maakuntaohjelma kokoaa yhdessä sovitut maakunnan strategiset kärjet ja valinnat.

4.2 Edistämme toiminnallamme kestäväää kasvua

Tuemme maakunnan kasvua ja hyvinvointia. Vihreä ja digitaalinen siirtymä on työmme ytimessä. Seuraamme tiiviisti keskustelua, tutkimustietoa ja linjauksia kasvun kestävyyskysymyksistä. Edistämme vuoropuhelua ja tiedonjakoa. Tuoppaamme vihreää ja digitaalista siirtymää strategisesti kohdennetuilla rahoituksilla ja harkituilla omilla hankkeilla.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Pirkanmaan liiton rahoitus ja hankkeet tukevat maakunnan kestäväää kasvua.
- Pirkanmaan saavutettavuus on hyvällä tasolla.

4.3 Luomme arvoa korkealla osaamisella ja demokraattisella päätöksenteolla

Työntekijämme ovat kovan luokan asiantuntijoita ja sellaisina keskenään yhdenvertaisia. Poliittiset päättäjät ovat osa organisaatiotamme ja luovat lisäarvoa omalla osaamisellaan ja verkostoillaan. Niin liiton johdolla, henkilöstöllä kuin luottamushenkilöilläkin on oikeus ja velvollisuus ylläpitää ammattitaitoaan ja oppia jatkuvasti lisää.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Luottamushenkilöt ovat aktiivisesti, yhdessä sovitulla tavalla mukana maakunnan vaikuttamistyössä.
- Demokraattisen päätöksenteon ja toiminnan perusta on kunnossa, ja hallintosääntö tukee toimintaa.

4.4 Olemme yhteensovittava suunnannäyttävä ja johdamme tiedoilla verkostoissa

Tulkitsemme ilmiöitä ja maailmaa tietoon nojaten. Kasvatamme maakunnan mahdollisuuksia ja valinnanvaraa yhteensovittamalla eri toimijoita ja ilmiöitä. Tarvittaessa sovitamme myös ristiriitaja.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Roolimme maakunnan tulevaisuustyössä, tiedon tuottamisessa ja tiedolla johtamisessa Pirkanmaalla vahvistuu.
- Pirkanmaan liitto on tutkimus- ja kehittämistoiminnan edelläkävijä, joka jalkauttaa maakuntaan kansallisia ja kansainvälisiä kehittämisaloitteita.
- Osaavan työvoiman saatavuuteen tähtäävää työtä tuetaan maakunnan kokoavana voimana.
- Liitto pystyy vastaamaan ketterämmin alueen kehitykseen ja ajassa vaihtuviin vaatimuksiin.
- Liiton näkyvyys sekä kuntien että muiden tärkeiden kumppaneiden suuntaan vahvistuu.

4.5 Olemme vaikuttava: kädenjälkemme näkyy Pirkanmaalla, Suomessa ja Euroopassa

Tunnistamme resurssimme ja kohdistamme voimavaramme mahdollisimman vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti. Vaikuttavuus takaa toimintamme oikeutuksen. Olemme omistajakuntien, pirkanmaalaisten toimijoiden ja asukkaiden asialla, mutta toimimme edistäen koko Suomen etua. Olemme aktiivinen toimija ja kansainvälinen kehittäjä eurooppalaisissa verkostoissa. Tunnistamme tekemisemme suorat kerrannaisvaikutukset sekä seuraamme niiden toteutumista.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Liiton viestintä tukee vaikuttamistyötä kohdennetusti ja strategiaa kirkastavasti.
- Pirkanmaan liitto on arvostettu toimija ylimaakunnallisessa yhteistyössä.
- Pirkanmaan liiton vaikuttamistyö on suunnitelmallista ja ennakoivaa.
- Pirkanmaan rahoituksen ja hankkeiden vaikuttavuutta seurataan määrätietoisesti.
- Pirkanmaalaisten resurssien ja osaamisen tarjoamat mahdollisuudet Euroopalle nousevat näkyvästi esiin.
- Maakunnalle tärkeiden investointien merkitys ja niihin liittyvä tietopohja tunnistetaan ministeriöissä ja eduskunnassa.
- Pirkanmaan asema vahvana turvallisuustoimijoiden maakuntana tehdään näkyväksi.

4.6 Olemme työnantaja ja työyhteisö, josta ollaan ylpeitä

Kehitymme työnantajana ja työyhteisönä siten, että työntekijämme voivat hyvin. Johtamisen kehittäminen ja panostukset henkilöstöjohtamiseen takaavat tulevaisuuskestävän Pirkanmaan liiton. Talon sisäisiä prosesseja kehitetään tukemaan työn tekemistä ja siinä onnistumista. Kehitämme rakentavan palautteen antamisen keinoja. Epäkohdista voi turvallisesti puhua suoraan. Arvostamme toistemme työpanosta. Reilu työkaveruus ja teot työyhteisön hyvinvoinnin eteen ovat yhteinen tehtävä. Työnantaja tukee henkilöstön osaamisen kehittämistä ja urapolkuja. Myös poliittiset päättäjät kokevat olevansa osa Pirkanmaan liittoa.

Tavoitteet vuodelle 2024

- Toimintakulttuuri mahdollistaa ketterän oppimisen.
- Työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden kehittäminen on systemaattista.
- Vastuullisuus on luonnollinen osa jokapäiväistä toimintaa.
- Tiedonhallinta varmistaa tietoaineistojen yhdenmukaisuuden ja laadukkaan hallinnan.

5 Henkilöstö

Viemme verkostojemme kanssa yhdessä Pirkanmaata kohti kestävästi elinvoimaista tulevaisuutta.

Vuoden 2024 alussa liitossa on vakinaisissa viroissa 4 ja toimissa 28 henkilöä. Näistä laskennallisesti 3 tehtävää rahoitetaan pääosin ulkopuolisella hankerahoituksella. Määräaikaista toimia on 14. Näistä 10 liittyy liiton hallinnoimiin kehittämishankkeisiin.

Projekteihin palkataan henkilöstöä tarpeen mukaan talousarvion ja ulkopuolisen rahoituksen puitteissa.

Liiton menoista noin 59 prosenttia on henkilöstömenoja. Kunnalliseen virka- ja työehtosopimukseen 2022–2025 sisältyy useamman vuoden kestävä palkkauksen kehittämisohjelma. Kunta- ja hyvinvointialueyhtymäntajat KT:n laskelmien mukaan vuonna 2022 vuosikeskiansiovertailussa edelliseen vuoteen verrattuna kustannukset nousevat keskimäärin 1,76 prosenttia. Vuonna 2023 nousua on keskimäärin 4,85 prosenttia ja vuonna 2024 keskimäärin 2,99 prosenttia. Palkkaohjelman toteuttaminen on merkittävä kustannuslisä taloussuunnittelukaudella.

Taloudellinen tilanne huomioiden liiton henkilöstölle suositetaan palkattomia vapaita, kesälomarahojen vaihtamista vapaaksi ja vuosiloman keskittämistä heinäkuulle.

Henkilöstö							
31.12.			TP	TA	TA	TS	TS
			2022	2023	2024	2025	2026
Toistaiseksi voimassa olevat							
	virat		5	5	4	4	4
	toimet		27	31	28	31	31
Määräaikaiset							
	toimet		56	18	14	9	9
Yhteensä							
			88	54	46	44	44

6 Talousarvio vuodelle 2024 ja taloussuunnitelma vuosille 2025–2026

Pirkanmaan liiton talousarvio laaditaan kuntalain ja kirjanpitolain edellyttämällä tavalla. Toimintasuunnitelmassa esitetään toiminnalliset tavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi osoitettavat resurssit.

Talousarvio jakautuu käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosaan. Käyttötalousoosassa on esitetty luottamushenkilöhallinto ja varsinainen toiminta omina kokonaisuuksinaan. Varsinainen toiminta jakaantuu toimistoon ja projektitoimintaan. Tuloslaskelmaosassa osoitetaan tulo-rahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

6.1 Talousarvion sitovuus

Talousarvion sitovia eriä ovat kuntalain pykälän 100 mukaisesti valtuuston hyväksymät toiminnan ja talouden tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot.

Pirkanmaan liiton talousarviossa vuodelle 2024 tuloslaskelman tilikauden tulos on nettositova maakuntavaltuustoon nähden. Nettoperiaate tarkoittaa, että talousarviossa sitovuus määrätään tulojen ja menojen erotuksena. Maakuntahallitus vahvistaa myöhemmin käyttötalousoosan käyttösunnitelman ja toimenpidesuunnitelman.

6.2 Käyttötalousoosa

Pirkanmaan liiton talousarvion 2024 laadinnan perusteena ovat tuloarviot jäsenkuntien maksuosuuksista ja liiton hallinnoimien hankkeiden tukiosuuksista.

Jäsenkuntien maksuosuudet vuoden 2024 talousarviossa ovat 3.683.016 euroa. Jäsenmaksuja korotetaan 2,0 prosenttia, 72 216 euroa kuluvaan vuoteen verrattuna (vuonna 2023 3.610.800 euroa). Jäsenmaksut ovat olleet pitkään samalla tasolla ja viime vuosina tapahtuneet korotukset ovat olleet maltillisia. Vuodelle 2024 esitetty jäsenmaksukorotus on vähemmän kuin Kuntaliiton arvio ansiotasoindeksin noususta ja inflaatiokehityksestä.

Jäsenkuntien kesken maksuosuudet määräytyvät perussopimuksen mukaisesti edellisenä kalenterivuonna toimitetussa kunnallisverotuksessa jäsenkunnissa määrättyjen kunnallisveron määrien suhteessa.

6.2.1 Yksityiskohtaiset perustelut

Luottamushenkilöhallinto

Luottamushenkilöhallinto sisältää maakuntavaltuuston, tarkastuslautakunnan ja maakuntahallituksen toimintatuotot ja -kulut. Talousarviossa on varauduttu luottamushenkilöiden kokous- ja vuosipalkkioiden, matkakorvausten, ansionmenetykskorvausten sekä muiden kokouskustannusten maksamiseen.

Maakuntavaltuuston kokoontuu sääntömääräisesti kaksi kertaa vuodessa ja tarvittaessa muulloinkin. Maakuntavaltuuston kokousten yhteydessä ja tarvittaessa myös erillisissä seminaareissa järjestetään perehdyttämistä ja koulutusta.

Tarkastuslautakunnan osalta on varauduttu kokouspalkkioihin, ansionmenetyksiin ja matkakustannuskorvauksiin sekä ajankohtaiskoulutukseen. Tarkastuslautakunnan tulosalueelle on varattu lakisääteisen tilintarkastuksen määrärahat.

Maakuntahallituksen osalta on varauduttu siihen, että maakuntahallitus kokoontuu pääsääntöisesti neljän viikon välein normaaleihin päätöksentekokokouksiin. Lisäksi maakuntahallituksen perustama ympäristö- ja ilmastojaosto kokoontuu vuoden aikana neljästi.

Luottamushenkilöhallinnon menot ovat 186.370 euroa.

Varsinainen toiminta

Pirkanmaan liiton toiminta on organisoitu neljälle vastuualueelle:

- Kehittäminen
- Vaikuttaminen
- Suunnittelu
- Tukipalvelut

Vastuualueiden määrärahat ovat yhteisiä. Myös varsinainen toiminta tavoitteiden saavuttamiseksi ylittää liitossa vastuualueiden rajat.

Vastuualueiden johtajat ovat tilivelvollisia.

Varsinaisen / operatiivisen toiminnan toimintatuottojen arvioidaan olevan vuonna 2024 yhteensä 5.701.783 euroa ja toimintakulut ovat yhteensä 5.550.767 euroa.

Henkilöstökulut 3.273.310 euroa muodostavat 59 prosenttia operatiivisen toiminnan kuluista. Palvelujen ostoihin on varattu 1.275.257 euroa ja niiden osuus on 23 prosenttia operatiivisen toiminnan toimintakuluista. Palveluiden ostoihin sisältyvät muun muassa asiantuntija- ja konsulttipalvelusten hankinnat, ICT-palveluiden osto, talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden osto, painatusten ja ilmoitusten kustannukset, posti- ja telepalvelut, puhtaanapito, rakennusten ja koneiden kunnossapito sekä liiton yhteistoimintaosuuksien rahoitus. Vuokramenoihin on osoitettu 835.700 euroa. Siitä jää noin 30 prosentin nettokustannus liitolle Tampellan 3 kerroksen muiden tilaa jakavien kumppaneiden kattaessa 70 prosenttia kuluista.

Projektit

Pirkanmaan liitto voi ottaa toteutettavakseen liiton strategian mukaisia projekteja, jotka edistävät maakunnan kehittämiseksi asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja jotka ovat sellaisia, joiden toteuttaminen liiton hallinnoimana on tarkoituksenmukaista maakunnan näkökulmasta.

Vuonna 2024 projektien toimintatuotot ovat 1.144.067 euroa ja toimintakulut samoin 1.144.067 euroa. Projektien menot katetaan lähes kokonaan erillisellä projektirahoituksella. Projektitoiminta aiheuttaa kuitenkin kustannuksia, joita ei voida rahoituksen ehtojen mukaisesti jyvittää projektitoimintaa, joten tällaiset kustannukset kohdennetaan toimiston kustannuksiin.

6.3 Tuloslaskelma

Vuodelle 2024 laaditussa talousarviossa toimintatuottoja on laskettu kertyvän yhteensä 5.701.783 euroa. Toimintatuotoista 65 prosenttia on jäsenkuntien maksuosuuksia, joita on laskettu saatavan yhteensä 3.686.016 euroa. Tukien ja avustusten määrä on 1.255.067 euroa. Muita toimintatuottoja kerätään 763.700 euroa. Muihin toimintatuottoihin sisältyvät pääasiassa Tampellan tilojen kumppaneilta kerätyt osuudet kiinteistö- ja aulapalvelukustannuksiin.

Talousarvion mukaiset vuoden 2024 toimintakulut ovat 5.737.137 euroa. Toimintakuluista henkilöstökulujen osuus on 3.404.380 euroa. Henkilöstökuluihin sisältyvät henkilökunnan palkkojen ja sivukulujen lisäksi luottamushenkilöiden palkkiot sivukuluineen. Palvelujen ostojen osuus kuluista on 1.330.570 euroa. Aineiden ja tarvikkeiden hankintojen osuus on 47.000 euroa ja muiden toimintakulujen osuus 955.200 euroa toimintakuluista.

Vuoden 2024 toimintatuottojen ja -kulujen erotus, toimintakate, on -35.354 euroa ja

vuosikate -35.354 euroa. Vuoden 2024 tilikauden tulokseksi tulee suunnitelman mukaan -35.354 euroa ja rahaston vähennyksen, 7.000 euroa, jälkeen talousarvio on -28.354 alijäämäinen.

6.4 Investointiosa

Investointiosassa esitetään 30.000 euroa kaluston uusintaan.

6.5 Rahoitusosa

Rahoitusosassa ei ole sitovia määrärahoja. Rahavarojen muutos on - 65.354 euroa.

6.6 Talousarviotaulukot

Käyttötalousosa								
		Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio	Muutos	Taloussuunnitelma (1000€)		
		2022	2023	2024	%	2025	2026	
Luottamushenkilöhallinto								
	Toimintatulot	0	0	0		0	0	
	Toimintamenot	-199 209	-186 370	-186 370	0	-186	-186	
	Toimintakate	-199 209	-186 370	-186 370	0	-186	-186	
Varsinainen toiminta								
	Toimisto							
	Toimintatulot	4 313 205	4 411 800	4 557 716	-1,8	4 649	4 784	
	Toimintamenot	-4 265 631	-4 363 200	-4 406 700	-3,6	-4 470	-4 605	
	Toimintakate	47 574	48 600	151 016	-2,1	179	179	
Projetit								
	Toimintatulot	4 419 607	1 393 864	1 144 067	-1,8	972	874	
	Toimintamenot	-4 319 265	-1 393 864	-1 144 067	-1,8	-972	-874	
	Toimintakate	100 342	0	0	0	0	0	
Varsinainen toiminta yhteensä								
	Toimintatulot	8 732 812	5 805 664	5 701 783	-1,8	5 621	5 658	
	Toimintamenot	-8 584 896	-5 757 064	-5 550 767	-3,6	-5 442	-5 479	
	Toimintakate	147 916	48 600	151 016	-2,1	179	179	
Yhteensä								
	Toimintatulot	8 732 812	5 805 664	5 701 783	-1,8	5 621	5 658	
	Toimintamenot	-8 784 105	-5 943 434	-5 737 137	-3,5	-5 628	-5 665	
	Toimintakate	-51 293	-137 770	-35 354	-74,3	-7	-7	

Tuloslaskelma						
	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio	Taloussuunnitelma (1 000€)		
	2022	2023	2024	2025	2026	
Toimintatuotot	8 732 812	5 805 664	5 701 783	5 621	5 658	
Myyntituotot	3 544 144	3 610 800	3 683 016	3 757	3 794	
Tuet ja avustukset	4 525 202	1 504 864	1 255 067	1 100	1 100	
Muut toimintatuotot	663 466	690 000	763 700	764	764	
Toimintakulut	-8 784 104	-5 943 434	-5 737 137	-5 628	-5 665	
Henkilöstökulut	-5 788 585	-3 597 194	-3 404 380	-3 364	-3 397	
Palvelujen ostot	-1 625 160	-1 309 700	-1 330 557	-1 230	-1 230	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-99 970	-50 500	-47 000	-50	-51	
Muut toimintakulut	-1 270 389	-986 040	-955 200	-984	-987	
Toimintakate	-51 292	-137 770	-35 354	-7	-7	
Rahoitustuotot ja -kulut	-65					
Vuosikate	-51 357	-137 770	-35 354	-7	-7	
Suunn. mukaiset poistot						
Tilikauden tulos	-51 357	-137 770	-35 354	-7	-7	
Rahastojen muutos	7 000	7 000	7 000	7	7	
Tilikauden yli- /alijäämä	-44 357	-130 770	-28 354	0	0	

Investoinnit						
	Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio	Taloussuunnitelma		
Hanke	2022	2023	2024	2025	2025	
Kaluston uusintaa	0	-30 000	-30 000	-15	-15	
Yhteensä	0	-30 000	-30 000	-15	-15	

Rahoitusosa							
			Tilinpäätös	Talousarvio	Talousarvio	Taloussuunnitelma (1000 €)	
			2022	2023	2024	2025	2026
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate			-51 357	-137 770	-35 354	-7	-7
Satunnaiset erät							
Tulorahoituksen korjauserät							
Investointien rahavirta							
Investointimenot			0	-30 000	-30 000	-15	-15
Rahoitusosuudet investointimenoihin							
Pysyvien vastaavien							
hyödykkeiden luovutustulot							
Toiminnan ja investointien rahavirta							
			-51 357	-167 770	-65 354	-22	-22
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset			0				
Lainankannan muutokset			0				
Lyhytaikaisten lainojen muutos							
Oman pääoman muutokset			0				
Muut maksuvalmiuksien muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset			-66 972				
Vaihto-omaisuuden muutos							
Saamisten muutos			-2 456 326				
Korottomien velkojen muutos			680 309				
Rahoituksen rahavirta							
			-1 842 989	0	0	0	0
Rahavarojen muutos							
			-1 894 346	-167 770	-65 354	-22	-22
Lainakanta 31.12.			0	0	0	0	0

Jäsenkuntien maksuosuudet		
Pirkanmaan liiton jäsenmaksuosuudet kunnittain		
vuoden 2021 verotietojen mukaan (alustava laskelma).		
Kunta	Vuoden 2021	Kunnan jäsen-
	kunnallisvero	maksuosuus 2024
	€	€
Akaa	61 429 479	114 944,32
Hämeenkyrö	36 808 023	68 873,66
Ikaalinen	21 767 288	40 730,06
Juupajoki	5 815 364	10 881,47
Kangasala	130 994 868	245 112,22
Kihniö	4 838 767	9 054,10
Kuhmoinen	6 407 496	11 989,44
Lempäälä	97 576 255	182 580,69
Mänttä-Vilppula	35 969 175	67 304,05
Nokia	136 855 178	256 077,80
Orivesi	31 254 343	58 481,84
Parkano	19 990 666	37 405,72
Pirkkala	91 224 172	170 694,93
Punkalaidun	7 831 878	14 654,69
Pälkäne	21 281 840	39 821,71
Ruovesi	13 179 247	24 660,47
Sastamala	78 534 732	146 950,97
Tampere	911 815 468	1 706 151,70
Urjala	14 000 650	26 197,44
Valkeakoski	76 851 262	143 800,93
Vesilahti	17 340 000	32 445,90
Virrat	19 288 877	36 092,56
Ylöjärvi	127 252 334	238 109,35
Pirkanmaa	1 968 307 362	3 683 016,00